

## ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je přinést co nejvíce poznatků týkajících se trestu odnětí svobody na doživotí a tak proniknout do problematiky tohoto trestu nejen z hledisek právních, ale i filosofických, kriminologických, psychologických a sociálních.

Trest odnětí svobody na doživotí je nejtěžší trestní sankcí v právním řádu České republiky. Nahradil trest smrti, který byl zrušen v roce 1990 v souladu s principy demokratického právního státu majícího úctu k základním lidským právům. Je trestem mimořádným, ukládaným pouze za nejzávažnější trestné činy. Avšak stejně jako trest smrti je i doživotní trest trestem s řadou problémů. V rámci sedmi kapitol této práce se tak pokusím tyto problémy definovat.

Kapitola jedna obsahuje nezbytný výklad o pojmu trestu, jeho účelu a systému trestů. Nejvladnějším účelem doživotního trestu je izolace pachatele od společnosti a znemožnění páchaní další trestné činnosti. Vzhledem k nejcitelnější újmě, kterou doživotí způsobuje, splňuje tento trest zároveň i požadavek odplaty a odstrašení. Avšak i přes výrazně zábrannou funkci tohoto trestu, promítá se i zde výchovná funkce trestu, neboť možnost podmíněného propuštění předpokládá možnost nápravy odsouzeného a tedy i jeho následnou reintegraci do společnosti.

Vzhledem k tomu, že je doživotní trest považován za alternativu k trestu smrti, je v kapitole dvě pojednáváno o situaci a vývoji v ukládání trestu smrti ve světě a situaci v České republice. Dále se zde zabývám negativy a pozitivy těchto dvou druhů trestů, aby bylo možné zodpovědět otázku, který z těchto trestů je schopen zajistit účinně ochranu společnosti při respektování základních lidských práv a zásad trestání. Tato kapitola se také zabývá obecnou charakteristikou doživotí a obecným výkladem jaké skutečnosti z něj činí trest výjimečný.

Kapitola následující je věnována vývoji právní úpravy v Československu a České republice. Názory na to, za spáchání jakých trestných činů je odpovídajícím trestem trest doživotní nebo trest absolutní, procházely vývojem. I koncepce doživotního trestu se měnila. Tato kapitola se tak pokouší vystihnout nejvýznamnější změny právní úpravy.

Těžištěm této práce je však zhodnocení platné právní úpravy, obsažené v kapitolách čtyři až šest. Jsou zde popisovány podmínky, za kterých lze doživotní trest uložit, přezkum rozsudku ukládajícího tento trest, institut podmíněného propuštění a úprava výkonu doživotního trestu. Vzhledem k negativním důsledkům, které způsobuje výkon dlouhodobých trestů odnětí svobody, je na konci kapitoly šest pojednáváno o různorodých účincích těchto trestů.

V poslední kapitole se práce zabývá zahraničními právními úpravami. Důvodem tohoto zkoumání je, že jiné státy mají mnohdy s doživotním trestem větší zkušenosti a jejich legislativa nabízí náměty na změny naší právní úpravy.

Závěr práce obsahuje kromě obecného zhodnocení poznatků také náměty de lege ferenda. Po zhodnocení všech aspektů doživotního trestu je zde konstatováno, že představuje účinnou alternativu trestu smrti, jedná se o trest nezastupitelný a v případě těch nejzávažnějších trestných činů trest adekvátní a zároveň v souladu s lidskými právy.